

MRF 2024.143

Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse af 7. maj 2024, j.nr. 23/14572 og 23/14658

Stadfæstet VVM-tilladelse til opstilling af tre vindmøller, bl.a. fordi der ikke var grundlag for at tilsidesætte kommunens væsentlighedsvurdering og konsekvensvurdering af påvirkningen af to Natura 2000-områder. Ikke tillagt betydning, at der først på et senere tidspunkt ville blive meddelt tilladelse til grundvandssænkning og spildevandsudledning samt dispensation fra skovbyggelinjen.

Sagen angik opstilling af tre 167,5 m høje vindmøller øst for Blåhøj i Ikast-Brande Kommune. Projektområdet var beliggende ca. 600 m fra Natura 2000-område nr. 70, Mose ved Karstoft Å, og ca. 14 km fra Natura 2000-område nr. 68, Skjern Å. Gennem området løb det § 3-beskyttede vandløb Harpes Bæk, Vestgrenen, mens der uden for projektområdet fandtes flere arealer med § 3-beskyttede naturtyper. Baggrunden for sagen var, at kommunen i februar 2022 havde meddelt en VVM-tilladelse efter miljøvurderingslovens § 25 til de tre vindmøller, som i september 2022 blev ophævet og hjemvist af Miljø- og Fødevarerklagenævnet (MRF 2022.218 Mfk) med henvisning til, at der ikke var gennemført konsekvensvurdering efter habitatbekendtgørelsens § 6 af de forudsatte afværgeforanstaltninger for at undgå skade på laks i Natura 2000-område nr. 68, Skjern Å. Ansøgeren fremsendte herefter i februar 2023 en ny miljøkonsekvensrapport, hvori var indeholdt dels en væsentlighedsvurdering for så vidt angik Natura 2000-område nr. 70, dels en konsekvensvurdering af påvirkningen af Natura 2000-område nr. 68, som særligt omhandlede grundvandssænkning i anlægsfasen. På grundlag heraf meddele Ikast-Brande Kommune i juni 2023 på ny VVM-tilladelse til projektet. Af miljøkonsekvensrapportens afsnit om Natura 2000-områder fremgik bl.a., at projektet krævede tilladelse efter vandforsyningsloven til midlertidig grundvandssænkning samt udledningstilladelse efter miljøbeskyttelsesloven, hvori der kunne stilles betingelser til grundvandssænkning og udledning. VVM-tilladelsen blev påklaget af en række omboende, som bl.a. anførte, at projektet ville medføre en påvirkning af de to Natura 2000-områder, at påvirkningen af odder ikke var tilstrækkeligt belyst, at kommunen ikke havde forholdt sig til påvirkningen af traner, og at projektet ville påvirke beskyttet natur i og omkring projektområdet. Miljø- og Fødevarerklagenævnet (formanden) fandt ikke grundlag for at tilsidesætte kommunens væsentlighedsvurdering (screening) for så vidt angik påvirkningen af Natura 2000-område nr. 70, Mose ved Karstoft Å, idet nævnet anførte,

at der i forbindelse med en væsentlighedsvurdering ikke er krav om udtrykkelig angivelse eller vurdering af samtlige naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget. Nævnet fandt heller ikke grundlag for at tilsidesætte kommunens konsekvensvurdering for så vidt angik Natura 2000-område nr. 68, Skjern Å, og henviste bl.a. til, at miljøkonsekvensrapportens undersøgelser af områdernes okkerklassificering og risikoen for udledning af okker i det nærliggende vandløb tog udgangspunkt i en worst case-udledning, hvor alle tre fundamenter skulle støbes på én gang, og hvor det oppumpede vand indeholdt okker. Nævnet lagde vægt på, at det fremgik, at der i en worst case-situation ville være minimal risiko for, at udledningen af okker ville påvirke laks, som var en del af udpegningsgrundlaget for Skjern Å, og at det endvidere var vurderet, at projektet med de fastsatte afværgeforanstaltninger hverken i sig selv eller i kumulation med andre projekter ville påvirke Natura 2000-området. Nævnet bemærkede i forbindelse med tilbageholdning og nedrivning af vand i lavninger, at det var beskrevet i miljøkonsekvensrapporten, at der var krav om tilladelse, hvor der kunne stilles betingelser i forbindelse med grundvandssænkning og udledning. Nævnet fandt ikke grundlag for at tilsidesætte kommunens vurdering vedr. miljøkonsekvensrapportens beskrivelse af projektets påvirkning af yngle- og rasteområder for bilag IV-arten odder. I forhold til påvirkningen af traner fandt nævnet, at vurderingen opfyldte lovens krav bl.a. henset til den beregnede kollisionsrisiko, tranens manøvreringsevne og de foretagne feltundersøgelser. Nævnet bemærkede videre, at planerne om et fremtidigt solcelleprojekt ikke var konkretiseret, og at kommunen derfor ikke var forpligtet til at inddrage dette i vurderingen af kumulative påvirkninger. For så vidt angik beskyttet natur fandt nævnet, at vurderingen opfyldte lovens krav, og henviste særligt til de fastsatte vilkår for grundvandssænkningen. Vedr. de visuelle påvirkninger bemærkede nævnet, at projektområdet delvist var omfattet af skovbyggelinjen, og at det havde været hensigtsmæssigt, at denne oplysning havde

været beskrevet tydeligere i miljøkonsekvensrapporten. Nævnet fandt dog ikke, at miljøkonsekvensrapporten af den grund udgjorde et utilstrækkeligt grundlag for VVM-tilladelsen, idet kommunen havde oplyst, at man ikke så noget problem i at meddele den fornødne dispensation. Hertil bemærkede nævnet, at miljøvurderingslovens regler ikke er til hinder for, at myndigheden

meddeler VVM-tilladelse til et projekt, selvom projektet helt eller delvist forudsætter yderligere tilladelser eller dispensationer efter anden lovgivning. På den baggrund stadfæstede nævnet kommunens VVM-tilladelse til opstilling af de tre vindmøller.

Kommentar: Afgørelsen giver anledning til to principielle bemærkninger. For det første blev den første VVM-tilladelse til de tre vindmøller ophævet af klagenævnet i **MRF 2022.218 Mfk** med bemærkning om, at kommunen ved fornyet behandling af sagen skulle foretage en væsentlighedsvurdering, hvor der ikke blev taget afværgeforanstaltninger i betragtning. I den efterfølgende sag fremgår det af VVM-tilladelsens afsnit om påvirkning af Natura 2000-områder, at der er fastsat en række vilkår for projektet, som bl.a. skal afværge skadelige virkninger. Dette må sammenholdes med, at der ifølge sagens oplysninger blev udarbejdet en konsekvensvurdering for projektets påvirkning af Natura 2000-område nr. 68, Skjern Å, mens der for Natura 2000-område nr. 70, Mose ved Karstoft Å, beliggende ca. 600 m fra projektområdet kun blev udarbejdet en væsentlighedsvurdering. Kommunens VVM-tilladelse må formentlig forstås sådan, at afværgeforanstaltningerne kun er taget i betragtning i forhold til påvirkningen af Skjern Å, men afgørelsen efterlader tvivl herom, herunder når det afslutningsvis i det nævnte afsnit anføres, at det er kommunens vurdering, ”at afværgetiltagene betyder, at projektet ikke vil påvirke naturområdernes udpegningsgrundlag”. I det omfang kommunen har lagt vægt på afværgeforanstaltninger i forhold til Natura 2000-område nr. 70, er dette uforeneligt med den første afgørelse i **MRF 2022.218 Mfk** og den overvejende del af nævnets øvrige praksis, jf. bl.a. **MRF 2021.183 Mfk** og **MRF 2023.311 Mfk**. Derimod synes en noget anden forståelse at være lagt til grund i nævnets afgørelser om nationalparker, jf. **MRF 2023.169 Mfk** og **MRF 2023.171 Mfk** og hertil Pagh: TjM 2023, s. 357. Selv om EU-Domstolen i sag C-721/21 (**MRF 2023.97**) har åbnet for, at en væsentlighedsvurdering er tilstrækkelig, når afværgeforanstaltninger har karakter af standardkendetegn, er det oplagt, at denne mulighed ikke foreligger i ovennævnte sag om de tre vindmøller. Den anden overvejelse, som nævnets afgørelse giver anledning til, er, at den omhandlede VVM-tilladelse forudsætter, at der efterfølgende meddeles tilladelse til grundvandssænkning efter vandforsyningsloven, udledningstilladelse efter miljøbeskyttelsesloven samt dispensation fra skovbyggelinjen. Sådanne efterfølgende afgørelser vil imidlertid kræve en VVM-screening (og i øvrigt også en væsentlighedsvurdering efter habitatbekendtgørelsen), hvilket forekommer vanskeligt foreneligt med, at VVM-tilladelsen giver projektherren ret til at gennemføre projektet. På dette punkt kan supplerende henvises til EU-Domstolens dom i sag C-535/18 (**MRF 2020.5**), der netop afviste, at der kunne meddeles VVM-tilladelse til et projekt med udsættelse af tilladelse til afledning af vand, og sag C-166/22 (**MRF 2023.101**) om bilag IV-arter. I lyset heraf er det noget overraskende, at klagenævnet i relation til skovbyggelinjen udtalte helt generelt, ”at der efter miljøvurderingslovens regler ikke er noget til hinder for, at myndigheden meddeler § 25-tilladelse til et projekt, selvom projektet helt eller delvist forudsætter yderligere tilladelser eller dispensationer efter anden lovgivning”.

Stadfæstelse af § 25-tilladelse til opstilling af tre vindmøller øst for Blåhøj i Ikast-Brande Kommune

Sag: 23/14572, 23/14658

Dato: 7. maj 2024

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter miljøvurderingslovens § 25, jf. § 49, stk. 1.[1]

Miljø- og Fødevareklagenævnet stadfæster Ikast-Brande Kommunes afgørelse af 27. juni 2023 om § 25-tilladelse til etablering af tre vindmøller øst for Blåhøj på matr. nr. [Matrikelnummer 1] og [Matrikelnummer 2].

De indbetalte klagegebyrer tilbagebetales ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17, stk. 1, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet[2] og gebyrbekendtgørelsens § 2, stk. 6.^[3] Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. miljøvurderingslovens § 54, stk. 1.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 8 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Indhold

[1. Klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet 3](#)

[2. Sagens oplysninger. 3](#)

[2.1 Området 3](#)

- [2.2 Sagens forhistorie. 4](#)
- [2.3 Den påklagede afgørelse. 4](#)
- [2.4 Miljøkonsekvensrapporten. 7](#)
 - [2.4.1 Natura 2000-områder 7](#)
 - [2.4.2 Odder 8](#)
 - [2.4.3 Traner 8](#)
 - [2.4.4 Beskyttet natur 10](#)
 - [2.4.5 Landskabelig påvirkning. 10](#)
 - [2.4.6 Grund- og overfladevand. 10](#)
- [2.5 Klagens indhold. 11](#)
- [2.6 Ikast-Brande Kommunes bemærkninger til klagen. 14](#)
- [3. Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger og afgørelse. 15](#)
 - [3.1 Miljø- og Fødevareklagenævnets prøvelse. 15](#)
 - [3.2 Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger 15](#)
 - [3.2.1 Den retlige ramme. 15](#)
 - [3.2.2 Ad 1\) Påvirkningen af Natura 2000-områder 18](#)
 - [3.2.3 Ad 2\) Odder 20](#)
 - [3.2.4 Ad 3\) Traner 22](#)
 - [3.2.5 Ad 4\) Beskyttet natur 24](#)
 - [3.2.6 Ad 5\) Visuelle påvirkninger 25](#)
 - [3.3 Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse. 26](#)

1. Klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet

Afgørelsen er den 10. juli 2023 og den 24. juni 2023 påklaget til Miljø- og Fødevarerklagenævnet af henholdsvis en række omboende (klager 1) og en omboende (klager 2). Klager 1 har efterfølgende flere gang fremsat supplerende bemærkninger.

Klagerne har navnlig anført, at

- § 25-tilladelsen og miljøkonsekvensrapporten ikke er blevet behandlet af byrådet,
- projektet vil medføre en påvirkning af to Natura 2000-områder, herunder en påvirkning af laks, som er på udpegningsgrundlaget, på grund af udsivning af okker,
- påvirkningen af odder ikke er tilstrækkeligt beskrevet,
- kommunen ikke tilstrækkeligt har forholdt sig til påvirkningen af traner, og
- projektet vil påvirke beskyttet natur i og omkring projektområdet, herunder en nærliggende moses status som forstyrrelsesfrit område.

Klagepunkterne er nærmere uddybet i afsnit 2.5. Klageskrivelserne fra klager 1 er på grund af deres omfang ikke gengivet i deres fulde længde. Både klagerne og de supplerende klageskrivelser er dog indgået i nævnets behandling af sagen i deres helhed.

2. Sagens oplysninger

2.1 Området

Sagen vedrører et projekt for opstilling af tre vindmøller med en totalhøjde på maksimalt 167,5 m ca. 1,5 km øst for Blåhøj i Ikast-Brande Kommune ved grænsen til Vejle Kommune. Projektområdet udgør et areal på ca. 25 ha.

Inden for projektområdet er der registreret et beskyttet vandløb, som løber tværs gennem projektområdet. Omkring projektområdet er der mindre arealer med bevoksning og skov. Umiddelbart uden for projektområdet er der registreret mindre arealer omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3.^[4]

Registreringerne omfatter eng, sø og hede. Mod syd er der i umiddelbar nærhed af projektområdet registreret et større areal med mose, der ligger mere eller mindre i forlængelse af de øvrige § 3-beskyttede arealer.

Nærmeste Natura 2000-område er nr. 70, Mose ved Karstoft Å, der omfatter habitatområde H63, og ligger ca. 600 m fra projektområdet mod øst. Det fremgår af Natura 2000-planen for perioden 2022-2027, at udpegningsgrundlaget omfatter følgende naturtyper: søbred med småurter, kransnålalge-sø, brunvandet sø, våd hede, tidvis våd eng, nedbrudt højmosse, hængesæk og tørvelavning. Det fremgår dog af planen, at våd hede og tidvis våd eng ikke er til stede i habitatområdet.

Natura 2000-område nr. 68, Skjern Å, der omfatter habitatområde H61, ligger ca. 14 km fra projektområdet mod nordvest. Det fremgår af Natura 2000-planen for perioden 2022-2027, at udpegningsgrundlaget bl.a. omfatter laks.

Projektområdet gennemskæres af Harpes Bæk, Vestgrenen, som er et beskyttet vandløb. Vandløbet er nedgravet og udrettet og har karakter af afledningskanal. Selve Harpes Bæk løber 200 m nordøst for projektområdet, som ligeledes er stærkt reguleret og udrettet. Harpes Bæk er et tilløb til Karstoft Å, der løber ca. 1,5 km nord for projektområdet, og Karstoft Å er et tilløb til Skjern Å.

2.2 Sagens forhistorie

Ikast-Brande Kommune traf den 7. februar 2022 afgørelse om § 25-tilladelse til opstilling og drift af tre vindmøller øst for Blåhøj.

Ikast-Brande Kommunes afgørelse blev påklaget til Miljø- og Fødevarerklagenævnet, som ved afgørelse af 2. september 2022 ophævede kommunens afgørelse og hjemviste sagen til fornyet behandling.[5]

Miljø- og Fødevarerklagenævnet fandt, at Ikast-Brande Kommunes § 25-tilladelse led af en væsentlig retlig mangel, da anlægsmetoden tog foranstaltninger i betragtning, der havde til formål at undgå eller reducere projektets skadelige indvirkninger på Natura 2000-område nr. 68, Skjern Å. Kommunens § 25-tilladelse led derfor af en væsentlig retlig mangel. Herudover bemærkede nævnet, at miljøkonsekvensrapporten ikke indeholdte en særskilt vurdering af projektets eventuelle påvirkning af laks i Skjern Å.

2.3 Den påklagede afgørelse

Ikast-Brande Kommune har den 27. juni 2023 truffet afgørelse om § 25-tilladelse til opstilling af tre vindmøller øst for Blåhøj på matr. nr. [Matrikelnummer 1] og [Matrikelnummer 2] i Ikast Brande Kommune.

Det fremgår af afgørelsen, at tilladelsen er meddelt efter miljøvurderingslovens § 25 på grundlag af Natura 2000-konsekvensvurderingen, vurderingerne omkring overfladevandsområder og grundvandsforekomster, kommuneplanen, bygherres ansøgning og miljøkonsekvensrapporten. Ud over selve miljøkonsekvensrapporten er der en række appendiks vedlagt som bilag, herunder bl.a. appendiks IV, som indeholder en risikovurdering for vindmøller og traner ved Blåhøj samt appendiks VII, som indeholder Natura 2000-konsekvensvurderingen, som særligt omhandler grundvandssænkning i anlægsfasen.

Det fremgår bl.a. af § 25-tilladelsens begrundede konklusion, at projektområdet ikke ligger i et Natura 2000-område, men at det nærmeste Natura 2000-område er nr. 70, Mose ved Karstoft Å, der omfatter habitatområde H63. Det fremgår af Natura 2000-planen for perioden 2016-2021, at udpegningsgrundlaget omfatter søbred med småurter, kransnålalge-sø, brunvandet sø, våd hede, tidvis våd eng, nedbrudt højmose, hængesæk og tørvelavning. Af det opdaterede udpegningsgrundlag for habitatområdet fra februar 2022 fremgår det, at naturtyperne våd hede og tidvis våd eng forventes udtaget af udpegningsgrundlaget. I forlængelse heraf fremgår det, at projektet ikke vil påvirke naturtyperne på grund af afstanden, ligesom der ikke er sammenhængende vandmagasiner mellem projektområdet og habitatområdet.

For så vidt angår Natura 2000-område nr. 68, Skjern Å fremgår det, at udpegningsgrundlaget for området i Natura 2000-planen for 2016-2021 bl.a. omfatter laks, og at denne art ligeledes er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-planen for perioden 2022-2027. Det fremgår videre, at laksene primært findes i den nedre del af Karstoft Å, som derfor også er omfattet af habitatområdet. Derimod er det mere usikkert, hvordan forekomsten af laks er højere oppe i vandløbet. Det fremgår, at der ved vurderingerne er lagt til grund, at det oppumpede vand i forbindelse med grundvandssænkningen indeholder okker. Natura 2000-området kan potentielt blive berørt af den kortvarige grundvandssænkning, hvis der udledes okker til vandløbet.

Derudover fremgår det, at der vil være en minimal risiko for en påvirkning af udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område nr. 68. Ved vurderingen er der taget udgangspunkt i en worst case-udledning, hvor alle tre fundamenter støbes

på én gang, og hvor der dermed udledes direkte fra det samlede projekt på én gang. Det fremgår, at den maksimale udledning i denne situation vil udgøre omkring 9 % af vandføringen i Karstoft Å, og at der er en minimal risiko for, at udledningen af okker i det tilfælde vil påvirke laksen. Hertil kommer, at udledningen fra grundvandssænkningen ikke må udledes direkte til vandløbet, ligesom hele vandføringen i Harpes Bæk løber igennem et okkeranlæg umiddelbart inden udløb i Karstoft Å.

Det fremgår, at det er kommunens vurdering på baggrund af afværgetiltagene, at projektet hverken i sig selv eller i kumulation med andre projekter vil påvirke hverken Natura 2000-område nr. 68 eller nr. 70.

For at sikre, at der ikke udledes okker til målsatte og § 3-beskyttede vandløb og søer i nærheden, skal udledningen udføres ved nedsivning på de omkringliggende marker i umiddelbar nærhed af oppumpningsstedet og i fornøden afstand til grøfter og vandløb. Af § 25-tilladelsens vilkår nr. 12 fremgår følgende:

"12. Ved midlertidig grundvandssænkning i forbindelse med støbning af vindmøllefundamenter skal oppumpet vand bortledes til nedsivning i lavninger der ligger inden for ca. 100 meter fra hvert oppumpningssted. Det skal sikres, at det oppumpede vand ikke udledes direkte til nærtliggende vandløb."

Det er Ikast-Brande Kommunes vurdering, at der ikke er risiko for udledning af okker, miljøforurenende stoffer eller kemi til beskyttede vandløb eller søer, hvis der ikke sker nedsivning af oppumpet grundvand fra vindmølle nr. 1 og 3 samtidig. Kommunen har derfor stillet vilkår nr. 13, der skal sikre, at der kan ske optimal nedsivning i området:

"13. Der kan ikke ske grundvandssænkning ved vindmølle nr. 1 og vindmølle nr. 3 samtidigt af hensyn til nedsivningskapaciteten i dette område."

Desuden fremgår det, at udtørring af vandløbet kan ilte pyrritholdige forbindelser, hvilket kan medføre en øgning af diffus udledning af okker. Ikast-Brande Kommune har derfor indsat vilkår nr. 13 og 14 for at sikre, at der ikke sker en påvirkning som følge af projektet. Ikast-Brande Kommune har indsat vilkår nr. 14 for at sikre, at grundvandssænkningen foregår i vinterperioden, så vandløbet ikke bliver påvirket og udtørret:

"14. Grundvandssænkningen skal ske i vinterperioden mellem 31. oktober

og 31. marts.”

Det fremgår endvidere af § 25-tilladelsen, at det er Ikast-Brande Kommunes vurdering, at der kan meddeles tilladelse til opstilling af vindmøllerne, da projektet ikke kan medføre beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- eller rasteområder for bilag IV-arter.

Det fremgår derudover af § 25-tilladelsens begrundede konklusion, at vindmøllernes påvirkning af fugle i området er tilstrækkeligt belyst, og at projektet dermed ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på ynglefugle i området.

Videre fremgår det, at projektområdet ikke ligger i et fuglebeskyttelsesområde, og at de nærmeste ligger henholdsvis 15 og 20 km fra projektområdet. I forlængelse heraf fremgår det, at etableringen af vindmøller i projektområdet ikke vil medføre en væsentlig forøget risiko for fugle. Der er ikke gennemført systematiske optællinger af hverken yngle- eller trækfugle, men der er foretaget fem besigtigelser i området i april, juni, juli, august og september. Derudover fremgår det, at der er foretaget særlige feltundersøgelser af bl.a. traner i foråret, sommeren og efteråret 2020, da området er et ideelt levested for ynglende traner. Der er derfor udarbejdet en risikovurdering af vindmøllernes påvirkning heraf, hvor det fremgår, at kollisionsrisikoen er beregnet til ca. nul, da traner har en udpræget evne til at manøvre igennem vindmølleområder uden at kollideres med dem.

Det fremgår desuden af afgørelsens begrundede konklusion, at der i nærheden af projektområdet findes en del områder, der er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3, herunder vandhuller, vandløb, hede- og højmoser. Videre fremgår det, at der løber et § 3-beskyttet vandløb gennem projektområdet ca. 100 m fra vindmøllerne. Såfremt grundvandssænkningen foregår i sommerperioden, vil der være en meget lille risiko for, at der kan ske kortvarig udtørring af vandløbet, hvorimod der ikke vil være nogen risiko for udtørring, hvis det foregår i vinterperioden. Størstedelen af vandføringen kommer fra områder, der ikke berøres af projektet, hvorfor grundvandssænkningen ikke vil påvirke vandløbet.

Yderligere fremgår det, at det er Ikast-Brande Kommunes vurdering, at der med de fastsatte vilkår nr. 13 og 14 ikke sker en påvirkning og forringelse i et eller flere kvalitetselementer af målsatte vandforekomster, herunder søer, vandløb og

grundvand som følge af projektet, samt at projektet ikke vil hindre målopfyldelse i vandforekomsterne.

Det fremgår af § 25-tilladelsen, at vindmøllerne skal opstilles på to matrikler, der drives som landbrugsjord, og at de omkringliggende arealer ligeledes primært er landbrugsjord. Derudover er der mindre arealer med bevoksning eller skov, men der er mere end 800 m til nærmeste areal med registreret fredskov, ligesom vindmøllernes fundament vil blive placeret uden for skovbyggelinjen.

Videre fremgår det, at det er Ikast-Brande Kommunes vurdering, at det ikke er muligt at finde en placering til vindmøllerne, hvor de fra alle vinkler vil være skjult i landskabet. Landskabet omkring projektområdet fremstår som fladt til jævnt med flere mindre bakkeøer i landskabet. Der vil derfor være et varieret udsyn, hvilket gør, at det vil være forskelligt, hvor synlige vindmøllerne er i landskabet. Nogle steder i landskabet vil vindmøllerne få en betydelig placering, mens vindmøllerne i andre sammenhænge næsten kan blive skjult af bevoksning og dermed få en mere ubetydelig placering.

2.4 Miljøkonsekvensrapporten

2.4.1 Natura 2000-områder

Det fremgår af miljøkonsekvensrapportens kapitel 9, at der ikke er nogen risiko for, at habitattyperne i Natura 2000-område nr. 70 vil blive påvirket. En eventuel påvirkning fra en kortvarig grundvandssænkning i forbindelse med støbning af fundamentene vil ikke kunne udgøre en risiko, både på grund af de relativt store afstande mellem projektområdet og habitatområdet, og fordi det er forventningen, at grundvandsbevægelserne i området går mod nord og Karstoft Å. Påvirkningen af Natura 2000-området er derfor ikke behandlet videre i miljøkonsekvensrapporten.

I forhold til Natura 2000-område nr. 68 fremgår det, at en kortvarig grundvandssænkning i anlægsfasen potentielt kan påvirke bestanden af laks i Karstoft Å, og at der derfor er udarbejdet en konsekvensvurdering af udledningen.

Af konsekvensvurderingen fremgår det bl.a., at en direkte udledning ved grundvandssænkningen er uhensigtsmæssig, og at det derfor anbefales, at der foretages nedsivning på de omkringliggende marker i nærheden af

oppumpningsstedet. Hertil fremgår det, at der er udført en terrænanalyse af den lokale højdemodel, der viser, at der er tilstrækkeligt naturligt opmagasineringsvolumen inden for projektområdet til håndtering af de udledte vandmængder. I forlængelse heraf fremgår det, at den midlertidige grundvandssænkning kræver en tilladelse efter vandforsyningsloven fra Ikast-Brande Kommune grundet de store vandmængder. Herudover vil der være et krav om en udledningstilladelse, hvor der kan stilles betingelser for grundvandssænkningen og udledningen. Idet der ikke må foretages direkte udledning til vandløbene og fordi grundvandssænkningen alene foregår i vinterperioden, konkluderes det, at der ikke vil være en risiko for påvirkning af Natura 2000-område nr. 68.

2.4.2 Odder

Af miljøkonsekvensrapportens kapitel 9 fremgår det, at odderen forekommer i området langs Harpes Bæk og Karstoft Å. Odderen forekommer desuden sandsynligvis regelmæssigt langs grøften ved vandløbet, der gennemskærer projektområdet. Det er bygherres forventning, at odderen ikke vil blive påvirket af projektet i driftsfasen, da aktiviteten omkring vindmøllerne vil foregå i de lyse timer, hvor odderen sjældent er aktiv. Derudover skal der ikke etableres veje, broer eller lignende, der kan virke som en barriere for oddere, der færdes i området.

Videre fremgår det, at odderen sandsynligvis ikke yngler i området lige omkring vindmøllerne, hvorfor arten ikke vil være sårbar over for mindre og kortvarige forstyrrelser i anlægs- og nedtagningsfasen.

2.4.3 Traner

Det fremgår af kapitel 9 i miljøkonsekvensrapporten, at der er gennemført en række feltundersøgelser i 2020 for at belyse og vurdere forholdene for de ynglende traner og vindmølleprojektet. Resultaterne er afrapporteret i en selvstændig baggrundsrapport, der fremgår som appendiks i miljøkonsekvensrapporten.

Af notatet fra feltundersøgelsen af traner fremgår det, at formålet med undersøgelsen er at vurdere, hvor mange traner der yngler i området ved Blåhøj, og i hvor høj grad de frekventerer mølleområdet, samt at risikovurdere

mølleprojektets mulige betydning for de lokalt ynglende traner. Videre fremgår det, at feltundersøgelserne tager afsæt i DOF's vejledning for overvågning af traner.

Der blev to dage i april 2020 foretaget en besigtigelse af hele området ved Blåhøj på de fleste af de omkringliggende marker inden for en afstand af ca. 3 km fra området. Endvidere blev der i starten af juli 2020 over to dage foretaget en undersøgelse, hvor marker og enge med kort vegetation i eller nær yngleområderne blev undersøgt for at vurdere, hvilke marker der anvendes af de lokale ynglepar og deres store eller halvstore unger til rast eller fouragering. I august 2020 blev der desuden gennemført endnu en besigtigelse af området på det tidspunkt, hvor ungerne er flyvefærdige. Endelig blev der i september 2020 foretaget en undersøgelse for at vurdere, i hvilket omfang de lokale ynglepar benytter markerne til rast og fouragering før efterårstrækket.

Det konkluderes i undersøgelsen, at Hallundbæk Mose er nærmeste yngleområde med 150 m fra lokalitetens afgrænsning til nærmeste mølle.

Om den mulige påvirkning af tranerne fremgår det af notatet, at afhængigt af tidspunktet for arbejdet kan mindre lokale forstyrrelser af ynglende traner forekomme i forbindelse med opsætning af de tre møller. Disse forstyrrelser vurderes dog at være så kortvarige og lokale, at de vil være uden betydning for de lokale ynglefugle. Risikoen er derfor begrænset til at omfatte driftsperioden.

I forhold til risikoen for fortrængning i driftsperioden henvises der i undersøgelsen til en række studier af traners reaktion på vindmøller. Af studierne fremgår det, at traner kan yngle ganske tæt på vindmøller, men at der også findes eksempler på, at fugle undgår områder med mange møller, og at den konkrete påvirkning afhænger af de lokale forhold, herunder bevoksning mv. Desuden fremgår det, at en afstand på over 400 m fra vindmøllerne til tranerne ikke synes at føre til nogen påvirkning af ynglende fugle.

De møller, der vil være tættest på et kendt yngleområde, er de to møller, der forventes placeret på marken nord for Hallundbæk Mose med en afstand til de nærmeste åbne vandflader på ca. 200 m. Med denne afstand er det vurderingen, at tranerne fortsat vil kunne yngle i Hallundbæk Mose trods vindmøllernes tilstedeværelse. Det er derudover sandsynligt, at tranerne ikke kan se vindmøllerne på grund af den tætte bevoksning i mosen og det levende hegn mellem markerne og mosen. Samlet set vurderes det, at tranerne også vil kunne yngle i moserne ved Blåhøj efter opsætning af de tre vindmøller.

I forhold til barriereeffekt fremgår det af undersøgelsen, at en eventuel forøget barriereeffekt som følge af vindmøllernes tilstedeværelse er uden betydning for de lokalt ynglende traner.

Om kollisionsrisiko fremgår det, at en række undersøgelser tyder på, at risikoen for, at fugle kolliderer med vindmøller er lille. Samtlige registreringer af traner, der passerede gennem vindmølleområdet ved Blåhøj, omfatter fugle, der fløj i rotorhøjde. Da de lokale ynglefugle desuden synes at være meget mobile, vil der være en potentiel risiko for at kolliderer med vindmøllerne. De foretagne kollisionsberegninger viser dog, at den faktiske risiko for, at traner kolliderer med vindmøllerne, er særdeles lav. Det fremgår, at da traner synes at have en udpræget evne til at manøvrere uden om vindmøller, og da Blåhøj ikke ligger i en trækkorridor, vurderes risikoen for, at traner under deres træk kolliderer med vindmøllerne, at være yderst lille.

2.4.4 Beskyttet natur

Af miljøkonsekvensrapportens kapitel 9 fremgår det, at området omkring projektet rummer en del områder med beskyttet natur, hvor der særligt er en række områder med hede- og højmoser, der udgør resterne af et tidligere stort sammenhængende moseområde.

Om hedeområder fremgår det, at disse ikke vil blive direkte påvirket af vindmølleprojektet, da møllerne og adgangsveje anlægges på dyrkede marker. Om mosen fremgår det, at moseområdet ikke bliver påvirket af vindmølleprojektet.

2.4.5 Landskabelig påvirkning

Det fremgår af miljøkonsekvensrapportens kapitel 6, at projektområdet ikke ligger i nærheden af fredskov, men at der er skovbyggelinje omkring mindre plantager nordøst for projektområdet. Vindmølle nr. 2 vil have vingeoverslag over skovbyggelinjen på 15 m.

Den visuelle påvirkning af landskabet, herunder de landskabelige udpegninger, er beskrevet i miljøkonsekvensrapportens tabel 6.7. Det fremgår af tabellen, at der vil være en moderat negativ påvirkning af de bevaringsværdige landskaber og større uforstyrrede landskaber i nærzonen. Vindmøllernes synlighed fra de

bevaringsværdige landskaber vil være varierende, og synligheden vil være størst fra overgangene til bakkeøerne og fra Rævling Mose. Endvidere vil vindmøllerne ofte være helt eller delvist synlige fra Hallundbæk Mose og Rævling Mose, men kan være skjult bag bevoksning. Vindmøllerne skal opstilles uden for udpegningen, men vindmøllerne kan forandre oplevelsen af landskabet. Udstrækningen i landskabet er dog forholdsvis lille, hvorfor det fortsat vil være muligt at opleve det uforstyrrede landskab uden vindmøller. For så vidt angår påvirkningen af de landskabelige udpegninger i mellem- og fjernzonen fremgår det, at der vil være en neutral påvirkning af de bevaringsværdige landskaber og større uforstyrrede landskaber. Hertil fremgår det, at vindmøllerne er lidt synlige fra både det bevaringsværdige og uforstyrrede landskab. Der vil alene være en minimal visuel påvirkning på området i Herning Kommune.

2.4.6 Grund- og overfladevand

Det fremgår af miljøkonsekvensrapportens kapitel 8, at der er udført geotekniske forundersøgelser for projektområdet. På den baggrund vurderes området generelt at bestå af øvre vekslende postglaciale og postglaciale/senglaciale sand- og tørveaflejringer, underlejret af primært senglaciale/glaciale sandaflejringer. Dog er boring ved den nordlige vindmølleplacering afsluttet i fede glaciale/prækvartære leraflejringer.

Det fremgår derudover, at en del af projektområdet er udpeget som område, hvor der ikke er risiko for okkerpåvirkning (okker klasse 4). Den øvrige del af projektområdet er ikke okkerklassificeret. Arealer, der ikke er okkerklassificerede, har sandsynligvis en lille/ingen risiko for udledning af okker. Det nærmeste område med okkerklasse I, hvor der er stor risiko for okkerudledning, ligger ca. 500 m øst for projektområdet.

Det fremgår videre, at det vurderes, at forekomst af okker ikke helt kan udelukkes, selvom risikoen for okkerholdigt grundvand er lille. Det oppumpede vand vil derfor blive udledt på terræn, så der sker infiltration af vandet uden direkte udledning til vandløb og grøfter. Udledningen af det oppumpede grundvand udføres ved overrisling af marker ca. 50-100 m fra oppumpningsstederne, så der sker udfældning af eventuel okker med afkast fra slanger på markarealer.

Det fremgår desuden, at pejlingen af vandspejlet ved vindmølle nr. 1 er målt til 0,8 m, og at sænkningstragten vurderede udbredelse fra pumpestedet er 75-

125 m. Ved vindmølle nr. 2 er pejlingen af vandspejlet målt til 1,2 m, og sænkningstragtens udbredelse er vurderet til 200-250 m. Ved vindmølle nr. 3 er pejlingen af vandspejlet målt til 0,7 m, og sænkningstragtens udbredelse er vurderet til at være 200-250 m.

Derudover fremgår det, at det på baggrund af analysen af terrænforholdene og de geologiske aflejringer vurderes, at det vil være muligt at tilbageholde og nedsive en vandmængde svarende til 340 m³/time i lavninger inde for projektområdet. Analysen viser, at der er størst risiko for overløb fra det område, der ligger tættest på de to sydligste vindmøllers placering. For at sikre at der kan ske optimal nedsivning i dette område, vil der ikke ske grundvandssænkning ved vindmølle nr. 1 og vindmølle nr. 3 på samme tid.

2.5 Klagens indhold

Klager 1 har anført, at Ikast-Brande Kommunes administration har valgt at meddele en ny § 25-tilladelse, uden at sagen har været behandlet i byrådet eller et andet udvalg under byrådet. I forlængelse heraf har klager 1 anført, at der er lavet ændringer i miljøkonsekvensrapporten som følge af Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse, hvor der bl.a. er tilføjet et tillæg vedrørende Natura 2000-konsekvensberegning og grundvandssænkning i anlægsfasen. Hertil har klager 1 anført, at byrådet har fået en anden sammensætning siden første behandling, og at det derfor ikke er sikkert, at der vil være et flertal for en ny § 25-tilladelse til projektet. Derudover har klager 1 anført, at det ikke er op til ledelsen at beslutte, hvilke sager der skal gennemgå politisk behandling.

Klager 1 har videre anført, at vindmøllerne, herunder grundvandssænkningen i forbindelse med etableringen, vil medføre en påvirkning af Natura 2000-område nr. 70, Mose ved Karstoft Å, og de naturtyper, der er på udpegningsgrundlaget for habitatområde H63. Ikast-Brande Kommune har imidlertid hverken foretaget en væsentlighedsvurdering eller konsekvensvurdering af en eventuel oversvømmelse af habitatområdet. Klager 1 har hertil anført, at det desuden ikke fremgår, hvilken betydning en oversvømmelse af habitatområdet i forbindelse med grundvandssænkningen vil have for udpegningsgrundlaget. Ikast-Brande Kommune har endvidere lagt et forkert udpegningsgrundlag til grund for vurderingen af habitatområde nr. 63, da kommunen ikke har inddraget alle naturtyperne.

I forhold til Natura 2000-område nr. 68, Skjern Å, har klager 1 anført, at habitatområdet kan blive væsentligt påvirket af okkerforurening i forbindelse med grundvandssænkning. Ikast-Brande Kommune har ikke beskrevet i miljøkonsekvensrapporten, hvilken påvirkning udledning af okker vil have for laksebestanden i Karstoft Å og Skjern Å. Kommunen har derudover lagt det forkerte udpegningsgrundlag til grund ved vurderingerne, hvilket kan medføre, at kommunen træffer de forkerte beslutninger. Yderligere har klager 1 anført, at kommunen ikke har beskrevet og undersøgt, hvor meget okker der er i grundvandet, ligesom grundvandsboringerne er foretaget i oktober 2020, selvom støbearbejdet skal foregå i vinterperioden, hvor grundvandet står højere. Klager 1 har hertil anført, at der mangler en professionel og troværdig undersøgelse af forekomsten af okker i grundvandet omkring de tre fundamenthuller. Den midterste del af ådalen er desuden udpeget som lavbundsareal, hvorfor den oppumpede mængde vand vil være væsentligt større end det anførte i miljøkonsekvensrapporten. Det oppumpede vand kan ikke blot udledes til lavninger i terrænet omkring fundamentterne, da det oppumpede vand ikke vil synke ned i jorden på grund af det høje grundvandsspejl. Det er efter klager 1s opfattelse ikke tilstrækkeligt, at kommunen i en senere tilladelse skal løse problemet med oppumpning og bortskaffelse af vand, da miljøkonsekvensrapporten både bør identificere og løse problemerne. Klager 1 har videre anført, at kommunen bør stille et vilkår i tilladelsen om, at grundvandssænkningen af hensyn til udledning af okker alene må foregå i vinterperioden, hvilket er 1. december til 28. februar.

Klager 1 har yderligere anført, at odderen lever, fouragerer og yngler i Harpes Bæk, Karstoft Å samt andre bække i tilknytningen til Karstoft Å. Karstoft Ådal og Harpes Bæk samt bækkens løb ind i moseområderne i den sydlige ende af ådalen er bl.a. yngle- og rasteområde for odderen. Hertil har klager 1 anført, at Ikast-Brande Kommune ikke har behandlet, at odderen kan forekomme i området, eller hvilken påvirkning etablerings- og driftsfasen vil have for ynglende oddere.

For så vidt angår traner har klager 1 anført, at der er observeret ynglende traner i området de seneste år, og at tranerne er optaget på fuglebeskyttelsesdirektivets bilag I. Vindmøllerne vil medføre en risiko for kollision mellem vindmøllerne og tranerne, og derfor vil rigtig mange traner hvert år blive dræbt. Klager 1 har videre anført, at miljøkonsekvensrapportens undersøgelse af traner forudsætter, at der ikke er traner i området i vinterperioden, men det fremgår af registreringer i DOF, at der er traner i området hele året.

Miljøkonsekvensrapportens beskrivelse af antallet af traner i Karstoft Ådal i 2021 er desuden forældet, da der er sket en udvikling i klimaet i Danmark, der har medført, at flere traner bliver i ådalen hele året. Klager 1 har yderligere anført, at kommunen har påbegyndt planlægningen af et solcelleprojekt på 159 ha i Karstoft Ådal. Solcelleprojektet vil sammen med vindmøllerne blive meget dominerende i ådalen, hvilket vil blive ødelæggende for naturen og dyrelivet. I forlængelse heraf har klager 1 anført, at kommunen ikke har behandlet negative forhold ved etableringen af både vindmøllerne og solcellerne i samme område.

Klager 1 har anført, at der hverken i § 25-tilladelsen eller miljøkonsekvensrapporten er udarbejdet beregninger af, i hvor stort et omfang Harpes Bæks vestgren vil blive helt eller delvist tørlagt ved støbningen af fundamenterne til vindmøllerne. Derudover er der ikke udarbejdet en redegørelse for, hvilken betydning en eventuel udtørring vil have for henholdsvis Harpes Bæk og Karstoft Å, ligesom der ikke er udarbejdet en nødplan i tilfælde af, at det sker.

Videre har klager 1 anført, at miljøkonsekvensrapporten ikke beskriver, hvilken påvirkning en eventuel udtørring af områderne omkring støbehullerne vil have for Hallundbæk Mose og nærliggende § 3-beskyttede områder. Det oppumpede vand ved grundvandssænkningen fra vindmølle nr. 3 vil trænge ind i hedearealet og mosen umiddelbart syd for projektområdet. Klager 1 har hertil anført, at der inden for ca. 150 m fra en af vindmøllerne er heder, søer, enge og vandløb, der er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3. Disse risikerer ligeledes at blive udtørret eller oversvømmet i forbindelse med projektet.

Derudover har klager 1 anført, at der for ca. tre år siden blev plantet ca. 16 ha fredskov, der sammen med anden ældre skov overstiger ca. 20 ha fredsskov på ejendommen [Adresse 1]. Hertil har klager 1 anført, at vindmølle nr. 1 ikke må placeres inden for 300 m fra fredskoven på grund af skovbyggelinjen, hvilket vil være tilfældet ved den valgte placering. Derudover fremgår det af miljøkonsekvensrapporten, at der ikke findes skov inden for 800 m af vindmøllerne, hvilket er forkert.

Derudover har både klager 1 og 2 anført, at Ikast-Brande Kommune på grund af projektet har ophævet mosens status som forstyrrelsesfrit område og ændret det til et større sammenhængende område. Vindmøllernes støjpåvirkning vil desuden ophæve mosen i Vejle Kommunes status som uforstyrret landskab. Klager 1 har desuden anført, at ådalen vil blive ændret.

2.6 Ikast-Brande Kommunes bemærkninger til klagen

Ikast-Brande Kommune har til klagerne den 18. og 19. december 2023 bemærket, at det er kommunen, der bestemmer, hvilke sager der skal behandles politisk. I den forbindelse blev det besluttet, at sagen ikke skulle gennemgå en fornyet politisk behandling, da ændringerne i § 25-tilladelsen og miljøkonsekvensrapporten ikke ville medføre, at byrådet traf en anden beslutning.

Endvidere har Ikast-Brande Kommune bemærket, at [Virksomhed 1] har udarbejdet et notat den 11. august 2021, der dokumenterer, at der ved en maksimal udledning i forbindelse med grundvandssænkningen er kapacitet til nedsivning svarende til 340 m³/time. Opmagasineringskapaciteten vil ikke blive fuldt udnyttet, og de geologiske forhold gør, at nedsivningen er mulig inden for fordybningerne. Kommunen bemærker i forlængelse heraf, at det er kommunens vurdering, at der ikke er risiko for overløb fra fordybningerne til nærtliggende vandløb, selvom vurderingen er foretaget ud fra et worst case-scenarie.

Ikast-Brande Kommune har desuden bemærket, at § 25-tilladelsens vilkår nr. 12, 13 og 14 sikrer, at den nødvendige kapacitet til den oppumpede mængde vand er til stede. Det er dermed ligeledes sikret, at der ikke vil blive udledt okker til vandløbet, ligesom der ikke vil ske en påvirkning af udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område nr. 68. Herudover har kommunen bemærket, at der ikke iltes pyritholdige forbindelser i jordlagene, da grundvandssænkningen skal foregå i vinterperioden. Derudover nedsives grundvandet til det samme lokale terrænnære grundvandsmagasin, som det oppumpes fra. Det er derfor kommunens vurdering, at der derfor ikke er risiko for udledning af okker i forbindelse med projektet.

Derudover har Ikast-Brande Kommune bemærket, at Miljø- og Fødevarerklagenævnet allerede har behandlet klagepunkterne vedrørende påvirkningen af Natura 2000-område nr. 70 Mose ved Karstoft Å, påvirkningen af omkringliggende § 3-områder, påvirkningen af bilag IV-arter og påvirkningen af traner i området. Kommunen bemærker i den forbindelse, at nævnet ikke fandt anledning til at tilsidesætte kommunens vurderinger vedrørende disse

klagepunkter, idet nævnet alene fandt, at der skulle udarbejdes en konsekvensvurdering for Natura 2000-område nr. 68 Skjern Å.

Ikast-Brande Kommune har yderligere bemærket, at kommunen har givet skovrejsningstilladelse i 2018, men at det først i 2022 er muligt at se enkelte træækker. Hertil har kommunen medsendt et billede af området, hvor det ses, at skovbyggelinjen går ind over projektområdet, og at vindmøllerne derfor skal placeres inden for beskyttelseslinjen. Vindmøllerne inden for skovbyggelinjen vil kræve dispensation, men kommunen ser ikke noget problem i at meddele denne. Skoven er nyplantet med en ringe biologisk og landskabelig værdi, hvilket ikke vil ændre sig i vindmøllernes levetid. I forlængelse heraf har kommunen bemærket, at fredskov ikke medfører, at skoven har en højere biologisk og landskabelig værdi, da det alene betyder, at den skal drives efter skovlovens regler.

3. Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger og afgørelse

3.1 Miljø- og Fødevareklagenævnets prøvelse

Det fremgår af § 11, stk. 1, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, at nævnet kan begrænse sin prøvelse af en afgørelse til de forhold, der er klaget over.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har i denne klagesag fundet anledning til at behandle følgende forhold:

1. Ad 1) Påvirkningen af Natura 2000-områder
2. Ad 2) Odder
3. Ad 3) Traner
4. Ad 4) Beskyttet natur
5. Ad 5) Visuelle påvirkninger

Efter nævnets vurdering er der ikke med klagen i øvrigt fremkommet forhold, der kan føre til ændringer af Ikast-Brande Kommunes afgørelse.

Klagepunktet om byrådets mulighed for at delegere sin kompetence til forvaltningen vedrører ikke et forhold efter miljøvurderingsloven, men derimod kommunens interne beslutninger om delegation. Miljø- og Fødevareklagenævnet har derfor ikke kompetence til at behandle klagepunktet.

Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker, at en eventuel klage over Ikast-Brande Kommunes tilsyn skal rettes til Ankestyrelsen, der fører tilsyn med kommunerne efter kommunestyrelsesloven.[6] Det er Ankestyrelsen selv, som beslutter, om der er tilstrækkelig anledning til at rejse en tilsynssag.

Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker endvidere, at nævnet ikke har kompetence til at behandle det af klager 1 anførte vedrørende den endeligt vedtagne lokalplan og kommuneplantillæg med tilhørende miljørapport. Nævnet har derfor oversendt klagepunkterne til Planklagenævnet den 8. januar 2023.

3.2 Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger

3.2.1 Den retlige ramme

Miljøvurderingsloven

Formålet med miljøvurderingslovens regler er at sikre, at der gennemføres en vurdering af virkningerne på miljøet som grundlag for beslutningen om at give eller afslå tilladelse til projektyper, der kan påvirke miljøet væsentligt.

Miljøvurderingsreglerne medfører, at projekter, der kan forventes at få væsentlige indvirkninger på miljøet, ikke må påbegyndes, før myndigheden skriftligt har meddelt tilladelse til at påbegynde projektet (miljøvurderingspligt).

Bygherren til et miljøvurderingspligtigt projekt skal efter miljøvurderingslovens § 20, stk. 1, udarbejde en miljøkonsekvensrapport, der indeholder en vurdering af projektets virkning på miljøet. Det følger af § 20, stk. 4, nr. 2, at de oplysninger, som bygherren skal give om det ansøgte projekt i miljøkonsekvensrapporten, jf. stk. 2, på en passende måde skal påvise, beskrive og vurdere projektets væsentlige direkte og indirekte virkninger på en række faktorer, bl.a. landskab og den biologiske mangfoldighed med særlig vægt på arter og naturtyper, der er beskyttet i henhold til habitatdirektivet[7] og fuglebeskyttelsesdirektivet.[8]

Det følger af miljøvurderingslovens § 24, stk. 1, at myndigheden efter modtagelsen af miljøkonsekvensrapporten fra bygherren skal gennemgå rapporten med inddragelse af den fornødne ekspertise med henblik på at sikre, at den opfylder kravene i § 20. Myndigheden kan om nødvendigt indhente yderligere oplysninger fra bygherren til opfyldelse af kravene i § 20, stk. 2.

Myndigheden skal efter gennemgang af miljøkonsekvensrapporten sende den i høring hos berørte myndigheder og offentligheden, jf. miljøvurderingslovens § 24, stk. 2.

Efter høringen skal myndigheden efter miljøvurderingslovens § 25 træffe afgørelse om, hvorvidt projektet kan tillades. Afgørelsen træffes på baggrund af bygherres ansøgning, miljøkonsekvensrapporten, eventuelle supplerende oplysninger, resultaterne af de høringer, der er foretaget, og myndighedens begrundede konklusion.

Myndighedens begrundede konklusion omhandler efter miljøvurderingslovens § 5, nr. 5, litra d, jf. litra c, projektets væsentlige indvirkninger på miljøet under hensyntagen til resultaterne af myndighedens undersøgelser af miljøkonsekvensrapporten, eventuelle supplerende oplysninger fremlagt af bygherre, eventuelle relevante oplysninger modtaget via høringen og myndighedens egen supplerende undersøgelse, jf. § 24, stk. 1.

En § 25-tilladelse skal omfatte den begrundede konklusion og indeholde alle de miljømæssige betingelser, der er knyttet til afgørelsen, en beskrivelse af alle projektets særkender og de foranstaltninger, der påtænkes truffet for at undgå, forebygge eller begrænse og om muligt neutralisere væsentlige skadelige indvirkninger på miljøet, som bygherren skal gennemføre, og eventuelle overvågningsforanstaltninger. Det følger af miljøvurderingslovens § 27, stk. 1.

Myndigheden kan efter miljøvurderingslovens § 27, stk. 2, knytte vilkår til en § 25-tilladelse med henblik på opfyldelse af lovens formål. Vilkår skal stå i et rimeligt forhold til projektets art, placering og dimensioner samt omfanget af dets indvirkninger på miljøet.

Har projektet væsentlige skadelige indvirkninger på miljøet, skal myndigheden efter miljøvurderingslovens § 27, stk. 3, endvidere stille vilkår for bygherrens overvågning heraf.

Forholdet mellem miljøvurderingsloven og habitatreglerne

Det følger af habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, at de nationale myndigheder først giver deres tilslutning til en plan eller et projekt, der kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, når de har sikret sig, at planen eller projektet ikke skader lokalitetens integritet. [9]

Habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, finder også anvendelse i de tilfælde, hvor myndighedens tilslutning til projektet meddeles i form af en tilladelse efter miljøvurderingslovens § 25. Der vil således ikke kunne gives tilladelse til et projekt efter miljøvurderingslovens § 25, hvis projektet vil kunne skade et Natura 2000-områdes integritet i strid med habitatdirektivets artikel 6, stk. 3.

Habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, pålægger endvidere medlemsstaterne at indføre en streng beskyttelsesordning i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i direktivets bilag IV. Ordningen skal efter bestemmelsens litra d bl.a. omfatte et forbud mod beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- eller rasteområder.

Habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, om beskyttelse af Natura 2000-områder og artikel 12, stk. 1, litra d, om beskyttelse af bilag IV-arter er i dansk lovgivning navnlig implementeret i habitatbekendtgørelsen.^[10]

Habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 1, fastslår således, at myndigheden, før der træffes afgørelse i medfør af de bestemmelser, der er nævnt i § 7, skal foretage en vurdering af, om projektet i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt. Hvis myndigheden vurderer, at projektet kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, skal der efter § 6, stk. 2, foretages en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på Natura 2000-området under hensyn til bevaringsmålsætningen for det pågældende område. Viser vurderingen, at projektet vil skade det internationale naturbeskyttelsesområdes integritet, kan der ikke meddeles tilladelse, dispensation eller godkendelse til det ansøgte.

Tilsvarende følger det af habitatbekendtgørelsens § 10, stk. 1, nr. 1, at der ved administration af de i § 7 og § 8 nævnte bestemmelser ikke kan gives tilladelse, dispensation, godkendelse mv., hvis det ansøgte kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for bilag IV-arter.

Myndigheden skal ved sin meddelelse af en tilladelse efter miljøvurderingslovens § 25, stk. 1, herefter også sikre sig, at projektet ikke vil beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for bilag IV-arter.

3.2.2 Ad 1) Påvirkningen af Natura 2000-områder

Det følger af miljøvurderingslovens § 20, stk. 4, nr. 2, at miljøkonsekvensrapporten på en passende måde skal påvise, beskrive og vurdere projektets væsentlige direkte og indirekte virkninger på bl.a. den biologiske mangfoldighed med særlig vægt på arter og naturtyper, der er beskyttet i henhold til habitatdirektivet.

Myndigheden skal ved selve § 25-tilladelsens meddelelse herudover iagttage Natura 2000-beskyttelsen efter habitatbekendtgørelsens § 6.

EU-Domstolen fortolker bestemmelsen i habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, således, at myndigheden skal foretage en vurdering af, om det kan udelukkes, at en plan eller et projekt i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke opnåelse af gunstig bevaringsstatus for det udpegede område væsentligt, herunder om bevaringsstatus for de arter og/eller naturtyper, som området er udpeget for at beskytte, vil blive påvirket væsentligt (væsentlighedsvurdering).

Hvis en sådan påvirkning på baggrund af objektive kriterier ikke kan udelukkes, skal der, såfremt projektet ønskes fremmet, gennemføres en nærmere vurdering (konsekvensvurdering). Denne vurdering skal omfatte alle aspekter af projektet, som kan påvirke den omhandlede lokalitet, og vurderingen skal udføres på baggrund af den bedste videnskabelige viden på området.[11]

De kompetente nationale myndigheder giver kun tilladelse til en aktivitet på den beskyttede lokalitet på betingelse af, at de har opnået vished for, at aktiviteten ikke har skadelige virkninger for den pågældende lokalitets integritet. Det forholder sig således, når det ud fra et videnskabeligt synspunkt uden rimelig tvivl kan fastslås, at der ikke er sådanne virkninger.[12]

Ved en sådan vurdering finder forsigtighedsprincippet anvendelse.[13]

Det er ikke muligt at udskyde stillingtagen til, om et projekt kan påvirke et Natura 2000-områdes udpegningsgrundlag i henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3.[14]

Et Natura 2000-områdes integritet omfatter dens grundlæggende kendetegn og økologiske funktioner. Det kan defineres som en sammenhængende sum af områdets økologiske struktur, funktion og de økologiske processer på tværs af området, som gør det i stand til at fastholde de naturtyper, den kombination af naturtyper og/eller artsbestande, som området er udpeget for.[15]

Med hensyn til den geografiske udstrækning af beskyttelsen har EU-Domstolen fastslået, at habitatdirektivets krav om væsentligheds- og konsekvensvurdering også gælder for en plan eller et projekt beliggende uden for det berørte Natura 2000-område, når disse kan påvirke arter på udpegningsgrundlaget væsentligt. Det samme gør sig gældende, når arterne befinder sig uden for Natura-2000-området.[16]

Væsentlighedsvurderingen, for så vidt angår Natura 2000-område nr. 70, Mose ved Karstoft Å

Miljø- og Fødevarerklagenævnet finder ikke grundlag for at tilsidesætte Ikast-Brande Kommunes vurdering af, at projektet ikke vil påvirke Natura 2000-område nr. 70, Mose ved Karstoft Å væsentligt. Nævnet har ved vurderingen lagt vægt på det anførte i miljøkonsekvensrapporten om de relativt store afstande mellem projektområdet og habitatområdet, og at sænkningstragternes forventede udbredelse på baggrund af de foretagne geotekniske undersøgelser ikke ses at nå ind over habitatområdet og dermed kunne påvirke de grundvandsfølsomme naturtyper på områdets udpegningsgrundlag.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet bemærker, at der ikke gælder noget krav om udtrykkelig angivelse eller vurdering af samtlige naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget for de relevante Natura 2000-områder i forbindelse med en væsentlighedsvurdering. Nævnet henviser dog til, at udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område nr. 70 fremgår af Ikast-Brande Kommunes afgørelse.

Konsekvensvurderingen, for så vidt angår Natura 2000-område nr. 68, Skjern Å

Miljø- og Fødevarerklagenævnet finder ikke grundlag for at tilsidesætte Ikast-Brande Kommunes konsekvensvurdering for så vidt angår Natura 2000-område nr. 68, Skjern Å. Nævnet finder endvidere ikke grundlag for at ændre § 25-tilladelsens vilkår nr. 14 om, at grundvandssænkningen skal foregå i vinterperioden mellem den 31. oktober og 31. marts.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har ved vurderingen lagt vægt på, at det i miljøkonsekvensrapporten er beskrevet, at projektområdet delvist er udpeget som et område, hvor der ikke er risiko for okker, dels ikke er okkerklassificeret, men at forekomsten af okker i området ikke helt kan udelukkes. Det er herudover beregnet på baggrund af boringer og pejling af vandspejl, hvor store mængder vand der skal oppumpes i forbindelse med den midlertidige grundvandssænkning i anlægsfasen. Nævnet har videre lagt vægt på, at der ved

vurderingen af, om der vil kunne blive udledt okker i det nærliggende vandløb, er taget udgangspunkt i en worst case-udledning, hvor alle tre fundamenter støbes på én gang, og hvor det oppumpede vand indeholder okker. Det er beskrevet, at det oppumpede vand på grund af risikoen for, at det indeholder okker, skal bortledes til nedsivning i lavninger, der ligger inden for ca. 100 m fra hvert oppumpningssted, ligesom det skal sikres, at vandet ikke løber direkte til det nærliggende vandløb. Hertil har nævnet lagt vægt på, at det fremgår, at det på baggrund af analysen af terrænforholdene og de geologiske aflejringer er vurderet, at det vil være muligt at tilbageholde og nedsive vandet i lavninger i projektområdet. Nævnet bemærker i den forbindelse, at det er beskrevet i miljøkonsekvensrapporten, at der vil være krav om en tilladelse, hvor der kan stilles betingelser i forbindelse med grundvandssænkning og udledning.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har desuden lagt vægt på, at det i Ikast-Brande Kommunes begrundede konklusion i § 25-tilladelsen er beskrevet, at der i en worst case-situation, hvor der udledes fra alle grundvandssænkningerne direkte i Harpes Bæk på samme tid, vil være en minimal risiko for, at udledningen af okker vil påvirke laks på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område nr. 68. Nævnet har lagt vægt på, at det videre er vurderet, at projektet med de fastsatte afværgetiltag hverken i sig selv eller i kumulation med andre projekter vil påvirke Natura 2000-område nr. 68.

3.2.3 Ad 2) Odder

Det følger af miljøvurderingslovens § 20, stk. 4, nr. 2, at miljøkonsekvensrapporten på en passende måde skal påvise, beskrive og vurdere projektets væsentlige direkte og indirekte virkninger på bl.a. den biologiske mangfoldighed med særlig vægt på arter og naturtyper, der er beskyttet i henhold til habitatdirektivet.

Habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, pålægger endvidere medlemsstaterne at indføre en streng beskyttelsesordning i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i direktivets bilag IV. Ordningen skal efter bestemmelsens litra d, bl.a. omfatte et forbud mod beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- eller rasteområder.

Myndigheden skal ved selve § 25-tilladelsens meddelelse herudover sikre sig, at projektet ikke vil beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for bilag IV-arter.

EU-Kommissionen har offentliggjort en vejledning om beskyttelse af bilag IV-arter.[17] Bestemmelsen i habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d, skal ifølge vejledningen forstås som en målsætning om, at yngle- og rasteområders økologiske funktion bevares. Yngleområder defineres i vejledningen som de områder, der skal bruges til parring og fødsel, og endvidere dækker det området i nærheden af rede- eller fødselsstedet, hvis afkommet er afhængigt af sådanne områder. Rasteområder defineres som de områder, der benyttes af et dyr eller en gruppe af dyr, når de ikke er aktive. Rasteområder omfatter strukturer, som dyr etablerer som rasteområder, f.eks. reder, huler eller skjulesteder.[18]

Ved et yngle- eller rasteområde i habitatdirektivets og habitatbekendtgørelsens forstand forstås en samling ("netværk") af lokaliteter, hvor en bestand af en art yngler eller raster. Betydningen af de enkelte lokaliteter i netværket kan afhænge af bestandens tæthed og spredningsmuligheder. Ved vurderingen af om et yngle- eller rasteområde beskadiges eller ødelægges, er det afgørende, om den økologiske funktionalitet af netværket af lokaliteter kan opretholdes på mindst samme niveau som hidtil.[19]

Miljø- og Fødevarerklagenævnet finder ikke grundlag for at tilsidesætte Ikast-Brande Kommunes vurdering efter miljøvurderingslovens § 24, stk. 1 for så vidt angår miljøkonsekvensrapportens beskrivelse af påvirkning af yngle- og rasteområder for bilag IV-arten odder.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har ved vurderingen lagt vægt på, at det fremgår af § 25-tilladelsens begrundede konklusion, at projektet ikke vil medføre en beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- og rasteområder for bilag IV-arter. Nævnet har videre lagt vægt på, at det fremgår af miljøkonsekvensrapporten, at odderen forekommer i området langs Harpes Bæk og Karstoft Å, men at den ikke vil blive påvirket i hverken i anlæg-, drifts- eller nedtagningsfasen. Derudover er det vurderet i miljøkonsekvensrapporten, at aktiviteter omkring vindmøllerne i driftsfasen vil foregå i dagtimerne, hvor oddere er mindre aktive, og at der ikke bliver etableret veje eller broer, der kan virke som en barriere for oddere.

3.2.4 Ad 3) Traner

Det fremgår af miljøvurderingslovens bilag 7, jf. § 20, stk. 1, at miljøkonsekvensrapporten skal indeholde en beskrivelse af de i § 20, stk. 4, nævnte faktorer, der kan forventes at blive berørt i væsentlig grad af projektet, herunder biodiversiteten (f.eks. fauna og flora).

Det fremgår endvidere af miljøvurderingslovens § 20, stk. 4, nr. 2, at de oplysninger, som bygherren skal give om det ansøgte projekt i miljøkonsekvensrapporten, på en passende måde skal påvise, beskrive og vurdere projektets væsentlige direkte og indirekte virkninger på den biologiske mangfoldighed med særlig vægt på arter og naturtyper, der er beskyttet i henhold til habitatdirektivet og fuglebeskyttelsesdirektivet.

Af fuglebeskyttelsesdirektivets artikel 4 fremgår det bl.a., at:

”1. For arter, som er anført i bilag 1, træffes der særlige beskyttelsesforanstaltninger med hensyn til deres levesteder for at sikre, at de kan overleve og formere sig i deres udbredelsesområde.

[...]

Medlemsstaterne udlægger som særligt beskyttede områder navnlig sådanne områder, som med hensyn til antal og udstrækning er bedst egnede til beskyttelse af disse arter, idet der tages hensyn til behovet for at beskytte arterne i det geografiske sø- og landområde, hvor dette direktiv finder anvendelse.

[...]

4. Medlemsstaterne træffer egnede foranstaltninger med henblik på i de i stk. 1 og 2 nævnte beskyttede områder at undgå forurening eller forringelse af levestederne samt forstyrrelse af fuglene, i det omfang en sådan forurening, forringelse eller forstyrrelse har væsentlig betydning for formålet med denne artikel. Medlemsstaterne bestræber sig på at undgå forurening eller forringelse af levesteder også uden for disse beskyttede områder.”

Fuglebeskyttelsesdirektivet er i dansk ret primært implementeret dels i form af en områdebeskyttelse (de udpegede fuglebeskyttelsesområder, som indgår i en række af Natura 2000-områderne), og dels i form af en artsbeskyttelse (artsfredningsbekendtgørelsen[20] samt jagtloven[21]).

Miljø- og Fødevarerklagenævnet finder, at direktivets artikel 4, stk. 4, 2. pkt., også har en vis selvstændig betydning. Med ”levesteder” menes både områder, hvor fuglene yngler, og områder, som fuglene regelmæssigt gæster for at fælde fjer, raste eller overvintre. Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med direktivets artikel 2, jf. artikel 1, hvorefter medlemsstaterne træffer alle nødvendige foranstaltninger til at opretholde eller tilpasse bestanden af alle vilde fuglearter

på et niveau, som især imødekommer økologiske, videnskabelige og kulturelle krav og samtidig tilgodeser økonomiske og rekreative hensyn. Bestemmelsen i artikel 4, stk. 4, 2. pkt., skal desuden ses i sammenhæng med artikel 4, stk. 4, 1. pkt., som gælder for bilag 1-fugle samt trækfugle, jf. artikel 4, stk. 1 og 2.

Af Miljøstyrelsen habitatvejledning fremgår ligeledes, at i sager omfattet af miljøvurderingspligt skal en vurdering af eventuel påvirkning af fugle indarbejdes i miljøvurderingen, mens vurderingen i andre sager skal fremgå af afgørelsens begrundelse. Vurderingen skal angive, om der kan ske påvirkning af vilde fugle og deres levesteder i og uden for Natura 2000-områder. Det fremgår endvidere, at medlemsstaterne ifølge EU-Domstolens praksis især er forpligtede til at bevare levesteder og populationer for truede fuglearter eller arter i tilbagegang.[22]

Efter fuglebeskyttelsesdirektivets artikel 5 skal medlemsstaterne endvidere til beskyttelse af alle de fuglearter (dvs. ikke kun bilag I-arter), som i vild tilstand opholder sig naturligt på medlemsstaternes område, træffe de nødvendige foranstaltninger til at indføre en generel ordning med forbud mod bl.a. forsætligt at dræbe (litra a) eller forsætligt at forstyrre fuglene, navnlig i yngleperioden og i det omfang en sådan forstyrrelse har væsentlig betydning for formålet med direktivet (litra d).

Miljø- og Fødevarerklagenævnet finder ikke grundlag for at tilsidesætte Ikast-Brande Kommunes vurdering efter miljøvurderingslovens § 24, stk. 1, hvorefter miljøkonsekvensrapporten opfylder lovens krav, for så vidt angår vurderingen af traner, jf. § 20, stk. 4, nr. 2.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har ved vurderingen lagt vægt på, at det fremgår af § 25-tilladelsen, at projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på ynglefugle i området. Nævnet har videre lagt vægt på, at det fremgår af afgørelsen, at kollisionsrisikoen, med en undvigerespons på 99,0 %, er beregnet til ca. nul, og at undersøgelser har vist, at tranerne er gode til at manøvre igennem et vindmølleområde uden at kolliderer med vindmøllerne.

Derudover har Miljø- og Fødevarerklagenævnet lagt vægt på, at vurderingen i miljøkonsekvensrapporten er baseret på konkrete feltundersøgelser foretaget over flere dage i forskellige perioder i 2020, ligesom der er inddraget relevante videnskabelige studier i vurderingen. I undersøgelsen af traner er der foretaget en vurdering af kollisionsrisikoen, ligesom der er foretaget en vurdering af risikoen for fortrængning og barriereeffekt. Derudover fremgår det af undersøgelsen, at tranerne fortsat vil kunne yngle i Hallundbæk Mose trods

vindmøllernes tilstedeværelse. Det er desuden sandsynligt, at det med den tætte bevoksning i Hallundbæk Mose og det levende hegn mellem mosen og marken med vindmøllerne ikke er muligt for tranerne at se vindmøllerne.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet bemærker i øvrigt, at planer for et solcelleprojekt i Karstoft Ådal ikke på nuværende tidspunkt er nærmere konkretiserede. Efter nævnets opfattelse har Ikast-Brande Kommune derfor ikke været forpligtet til at inddrage dette ved vurderingen af projektet. Nævnet bemærker, at en eventuel kumulativ påvirkning må belyses i forbindelse med, at der eventuelt gennemføres et projekt om solceller.

3.2.5 Ad 4) Beskyttet natur

Det fremgår af miljøvurderingslovens bilag 7, pkt. 4, jf. § 20, stk. 2, nr. 6, at miljøkonsekvensrapporten skal indeholde en beskrivelse af de i § 20, stk. 4, nævnte faktorer, der kan forventes at blive berørt i væsentlig grad af projektet, herunder biodiversiteten (f.eks. fauna og flora).

Miljø- og Fødevarerklagenævnet finder ikke grundlag for at tilsidesætte Ikast-Brande Kommunes vurdering efter miljøvurderingslovens § 24, stk. 1, hvorefter miljøkonsekvensrapporten opfylder lovens krav, for så vidt angår vurderingen af projektets påvirkning af § 3-beskyttet natur. Nævnet finder endvidere, at kommunen i § 25-tilladelsens begrundede konklusion har forholdt sig tilstrækkeligt til påvirkningen ved udledningen af okker, for så vidt angår det § 3-beskyttede vandløb.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har ved vurderingen lagt vægt på, at § 25-tilladelsen indeholder en vurdering af den nærliggende natur og projektets påvirkning af § 3-beskyttede områder og vandløb. Nævnet har endvidere lagt vægt på, at Ikast-Brande Kommune har fastsat et vilkår om, at grundvandssænkningen skal foregå i vinterperioden for at sikre, at det beskyttede vandløb inden for projektområdet ikke udtørres i forbindelse med grundvandssænkningen.

Derudover har Miljø- og Fødevarerklagenævnet lagt vægt på, at det fremgår af miljøkonsekvensrapporten, at hedeområderne ikke vil blive påvirket af vindmølleprojektet, da vindmøller og adgangsveje anlægges på dyrkede marker. Hertil er det vurderet, at moseområdet ikke vil blive påvirket af vindmølleprojektet.

For så vidt angår udledningen af okker til det § 3-beskyttede vandløb har Miljø- og Fødevareklagenævnet lagt vægt på, at Ikast-Brande Kommune har vurderet, at det oppumpede grundvand kan indeholde okker, og at kommunen af hensyn til nedsivningskapaciteten har stillet vilkår om, at der ikke kan ske grundvandssænkning ved vindmølle nr. 1 og 3 samtidig. Nævnet har videre lagt vægt på, at det oppumpede vand skal bortledes til nedsivning i lavninger inden for ca. 100 m fra hvert oppumpningssted. Kommunen har på den baggrund vurderet, at der ikke er risiko for udledning af okker, miljøforurenende stoffer eller kemi til beskyttede vandløb eller søer. Nævnet har videre lagt vægt på, at der i miljøkonsekvensrapporten er inddraget en vurdering af risikoen for udtørring i vandløbene, og at kommunen på den baggrund har fastsat vilkår om tidspunktet for grundvandssænkningerne.

3.2.6 Ad 5) Visuelle påvirkninger

Efter miljøvurderingslovens § 20, stk. 4, nr. 4, skal miljøkonsekvensrapporten på en passende måde påvise, beskrive og vurdere projektets væsentlige direkte og indirekte virkninger på blandt andet landskabet. Endvidere skal miljøkonsekvensrapporten efter lovens bilag 7, pkt. 5, litra c, jf. § 20, stk. 1, indeholde en beskrivelse af projektets forventede væsentlige virkninger på miljøet som følge af bl.a. opståelsen af gener.

Miljøvurderingsloven indeholder ikke krav om visualiseringer, men forudsætter en beskrivelse og vurdering af projektets landskabelige påvirkning. Visualiseringer anvendes i miljøkonsekvensrapporter dog ofte som led i en passende måde at beskrive projektets landskabelige påvirkning på.

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder ikke grundlag for at tilsidesætte Ikast-Brande Kommunes vurdering efter miljøvurderingslovens § 24, stk. 1, hvorefter miljøkonsekvensrapporten opfylder lovens krav, for så vidt angår miljøkonsekvensrapportens beskrivelse af projektets visuelle påvirkning.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har ved vurderingen lagt vægt på, at den visuelle og landskabelige påvirkning er vurderet i § 25-tilladelsens begrundede konklusion. Hertil har nævnet lagt vægt på, at det er Ikast-Brande Kommunes vurdering, at det vil variere, hvor synlige vindmøllerne er i landskabet, da vindmøllerne i nogle sammenhænge vil få en betydelig placering, hvor de i andre sammenhænge vil blive skjult af bevoksning.

Derudover har Miljø- og Fødevareklagenævnet lagt vægt på, at miljøkonsekvensrapporten indeholder en vurdering af påvirkningen af de landskabelige forhold, herunder de bevaringsværdige og uforstyrrede landskaber, i både nærzonen, mellemzonen og fjernzonen. Nævnet har i den forbindelse lagt vægt på, at der vil være en moderat negativ påvirkning i nærzonen, men at vindmøllerne opstilles uden for udpegningerne. Endvidere vil påvirkningen i mellem- og fjernzonen være neutral, da vindmøllerne alene vil være lidt synlige, ligesom der vil være en minimal visuel påvirkning af området i Herning Kommune.

Miljø- og Fødevareklagenævnet konstaterer, at det fremgår af miljøkonsekvensrapporten, at projektområdet ikke ligger i nærheden af fredskov, ligesom vindmølle nr. 2 alene vil have et vingeoverslag over skovbyggelinjen på 15 m. Det fremgår imidlertid af Ikast-Brande Kommunes bemærkninger, at skovbyggelinjen går ind over projektområdet, og at vindmøllerne derfor skal placeres inden for beskyttelseslinjen.

Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker, at det havde været hensigtsmæssigt, at oplysningen om skovbyggelinjens placering i forhold til vindmøllerne havde været beskrevet tydeligere i miljøkonsekvensrapporten. Efter nævnets opfattelse udgør miljøkonsekvensrapporten dog ikke af den grund et utilstrækkeligt grundlag for § 25-tilladelsen. Nævnet bemærker, at Ikast-Brande Kommune har oplyst, at vindmøllerne vil kræve en dispensation fra skovbyggelinjen, og at kommunen ikke ser noget problem i at meddele denne.

Videre bemærker Miljø- og Fødevareklagenævnet, at der efter miljøvurderingslovens regler ikke er noget til hinder for, at myndigheden meddeler § 25-tilladelse til et projekt, selvom projektet helt eller delvist forudsætter yderligere tilladelser eller dispensationer efter anden lovgivning. Hvis Ikast-Brande Kommune træffer afgørelse om dispensation fra skovbyggelinjen efter naturbeskyttelseslovens § 65, vil denne kunne påklages til nævnet i henhold til den klagevejledning, der fremgår af afgørelsen.

3.3 Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse

Miljø- og Fødevareklagenævnet stadfæster Ikast-Brande Kommunes afgørelse af 27. juni 2023 om § 25-tilladelse til etablering af tre vindmøller øst for Blåhøj på matr. nr. [Matrikelnummer 1] og [Matrikelnummer 2].

- [1] Lovbekendtgørelse nr. 4 af 3. januar 2023 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM).
- [2] Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevareklagenævnet.
- [3] Bekendtgørelse nr. 132 af 30. januar 2017 om gebyr for indbringelse af klager for Miljø- og Fødevareklagenævnet mv.
- [4] Lovbekendtgørelse nr. 1392 af 4. oktober 2022 om naturbeskyttelse.
- [5] Sagsnr. 22/02601.
- [6] Bekendtgørelse nr. 47 af 15. januar 2019 af lov om kommunernes styrelse.
- [7] Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter.
- [8] Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/147/EF af 30. oktober 2009 om beskyttelse af vilde fugle
- [9] Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter.
- [10] Bekendtgørelse nr. 2091 af 12. november 2021 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.
- [11] Se sag C-127/02, Hjerte-muslingedommen, præmis 61, og dommens punkt 4.
- [12] Se bl.a. sag C-404/09, Kommissionen mod Spanien, præmis 99.
- [13] Se sag C-258/11, Sweetman, præmis 48.
- [14] Miljøstyrelsens habitatvejledning til bekendtgørelse nr. 1595 af 6. december 2018 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.
- [15] EU-Kommissionens meddelelse "Forvaltning af Natura 2000-lokaliteter – Bestemmelserne i artikel 6 i habitatdirektivet 92/43/EØF", 2018, afsnit 3.6.4.

[16] Se bl.a. EU-Domstolens dom af 26. april 2017 i sag C-142/16 (Moorburg), præmis 29.

[17] Vejledning om streng beskyttelse af dyrearter af fællesskabsbetydning i henhold til Habitatdirektivet, Kommissionens meddelelse af 12. oktober 2021, C(2021) 7301 (herefter EU-Kommissionens vejledning).

[18] EU-Kommissionens vejledning, pkt. 2.52-2.57.

[19] Miljøstyrelsens habitatvejledning, pkt. 9.7.1.4 og EU-Kommissionens vejledning pkt. 2.52, hvorefter habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d, bør forstås som en målsætning om opretholdelse af yngle- og rasteområdernes økologiske funktion.

[20] Bekendtgørelse nr. 521 af 25. marts 2021 om fredning af visse dyre- og plantearter og pleje af tilskadekommet vildt.

[21] Lovbekendtgørelse nr. 265 af 21. marts 2019 om jagt og vildtforvaltning.

[22] Jf. habitatvejledningen s. 13, med henvisning til EU-Domstolens dom af 13. juni 2020 i sag C-117/00 Kommissionen mod Irland.

Lovområder:

Miljøvurdering af konkrete projekter